

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Illvstrissimi Viri Petri De Marca Archiepiscopi Parisiensis Dissertationvm De Concordia Sacerdotii Et Imperii, Sev De Libertatibvs Ecclesiæ Gallicanæ, Libri Octo

Marca, Pierre de

Parisiis, 1669

Capvt Primvm.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15591

LIBER SECVNDVS.

CAPVT PRIMVM.

Synopsis.

I. Secundum fundamentum Libertatis Ecclesia Gallicana est supremum Regis imperium. A tempore Clodovei in unam societatem coierunt in Galliis Christiana fides & Regum imperium.

II. Ecclesiasticus cœtus à Clericis & laicis conflatus, religionem respicit. Civilis ex iisdem constitutus, statum politicum. Ex utroque componitur Respublica Christiana, sub duobus summis Præfictis; quorum unus spiritualibus, alter secularibus præst. ex Concilio Parisiensi, & ad Theodonis-villam, & Bernardo.

III. Duarum potestatum consorium, Ecclesia Gallicana nomine apud nos continetur.

IV. Fines utriusque potestatis notissimi. Pontifices spiritualia curant, Reges secularia. Quod probatur iis testimoniis veterum ubi potestates invicem componuntur. Ex Oso apud Athanasium.

V. E Gregorio Nazianzeno: qui terrenam corpori, spiritalem animæ comparat. Qui locus explicatur. Ex Isidoro Pelusiotæ, Synesio, & Chrysostomo.

VI. E Gelasio, & Symmacho.

VII. E Gregorio I. & Nicolao I. Pontificatus & Regnum conjuncta in Hasamoneorum familia.

VIII. Innocentius III. harum potestatum officia distinxit comparatione ducta à Sole & Luna. Explicata ejus sententia. Et illustrata è Berengasio Abbate.

IX. Patriarchæ comparati Soli & Luna in Octava Synodo, & Imperator cuidam splendori, quo ipsi Patriarchæ illustrentur.

X. Distinctio duarum potestatum probatur quoque testimoniis Principum Valentiniani, Justiniani, & Ludovici Pij.

PLURIBUS fortasse quàm par sit executi sumus eam partem quæ primum Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ fundamentum in suprema Romanæ Ecclesiæ auctoritate constituit, cujus tuendæ cura Christianissimis Regibus est concedita. Sed in eo argumento diutiùs hærendum erat, ut præfracti ingenij viris, imò & ipsis hujus seculi Novatoribus, comprobaretur apud nos sinceram de principatu sedis apostolicæ sententiam eodem gradu stare quo viguit apud antiquioris Ecclesiæ Episcopos. Superest ut alterum non minoris momenti fundamentum, quo Libertas Ecclesiæ Gallicanæ constat, aggrediamur: quod in suprema Regis Christianissimi per Gallias auctoritate situm est. Iam ab ipso Clodoveo, regni istius florentissimi amplificandi auctore, in unam veluti societatem coierunt Christiana fides & Regum imperium, nullo partium detrimento; adeo ut de regni summo jure nihil per Christianam professionem decesserit, quamvis Ecclesiæ magna & dignitatis & potentiæ facta fue-

rit accessio. Conjunctæ quidem fuerunt in hoc regno duæ illæ potestates, ecclesiastica, & civilis; sed sine confusione personarum & munerum. Quod sincerè explicandum est, ut à disputatione quæ hac de re instituenda est, absint cavillationum fraudes, & sophismatum involucra.

II. Ecclesiastica potestas, seu Respublica Christiana, quæ sub nomine Ecclesiæ sæpissime explicatur, eam significat Clericorum & laicorum collectionem, qui in unum corpus adunati, ecclesiasticis legibus se subjiciunt; non quidem quatenus homines civilem Rempublicam componentes, sed quatenus in spiritualem cœtum admissi. Eadem ratione civilis Respublica dici potest, quæ vel ex infidelibus Principibus & rebus publicis constat; vel quæ ex Christianis hominibus quidem, sed nullo ad religionem respectu habito, componitur. Quin & propter caritatis sanctos nexus, & fidei communionem, dicimus Rempublicam politicam accedentem ad Christum, ita jungi spirituali & ecclesiasticæ

Concilium Paris.
l. 1. c. 3.

Concilii ad Theodo-
nis-villam c. 2.

Bernard. ep. ad
Conradum Re-
gum.

Reipublicæ, ut jam ex utraque dici possit unam Rempubliam Christianam componi; in qua sint duo præfecti præcipui, quorum ille omnibus spiritualibus, hic verò omnino temporalibus præsit. In hunc sensum Concilium Parisiense sub Ludovico Pio habitum anno DCCCXXIX. *Principallyter itaque totius sancte Dei Ecclesie corpus in duas eximias personas, in sacerdotalem videlicet & regalem, sicut à sanctis Patribus traditum accepimus, divisum esse novimus.* Et Concilium ad Theodonis-villam anno DCCCXLIV. *Quia bene nostis ab illo qui solus meritò & Rex & Sacerdos fieri potuit, ita Ecclesiam dispositam esse, ut pontificali auctoritate & regali potestate gubernetur.* Eleganter quoque Bernardus hoc argumento utitur, ut Conrado Regi Romanorum conjunctionem animorum cum Pontifice persuadeat: *Nec dulcius, & amabilius, sed nec arctius omnino regnum sacerdotiumque conjungi seu complantari potuerunt, quam ut in persona Domini ambo pariter hec convenirent, utpote qui factus est nobis ex utraque tribu secundum carnem summus & Sacerdos & Rex. Non solum autem; sed & confederavit in suo corpore, quod est populus Christianus, ipse caput illius, ita ut hoc genus hominum apostolica voce genus electum, regale sacerdotium appelletur. Ergo quod Deus conjunxit, homo non separet. Iungant se animis qui juncti sunt institutis; invicem se fovcant, invicem se defendant, invicem onera sua portent.*

III. Istud duarum potestatum consortium, Ecclesie Gallicane nomine apud nos continetur; ita ut Libertates Ecclesie Gallicane, munera potestatis utriusque, tam ecclesiastica, quam civilis, certis quibusdam hinc inde finibus circumscripta complectantur. Quare longè à proposito aberrant qui Ecclesiam Gallicanam Clero coërent. Latior est illius significatio, quæ laicos ipsamque Regem comprehendit. Disertè in hanc sententiam Philippus IV. Francorum Rex Bonifacio VIII. ante diffidium suggestit: *Sancta Mater Ecclesia, sponsa Christi, non solum est ex Clericis, sed etiam ex laicis.* Et post pauca addit: *Quia Clerici in Ecclesia sunt auctoritate & munere potiores, non debent nec possunt, nisi forsitan per abusum, sibi appropriare, quasi alios excludendo, ecclesiasticam libertatem, loquendo de libertate qua Christus nos sua gratia liberavit.* Sed de libertate ista dicemus libro tertio. Sed interim monendus est lector, ne in eam sententiam se abripiat quam ex hac observatione nostra se colligere docuit vir eruditus in Commentario de Libertatibus Ecclesie Gallicane; nempe ad regiam potestatem

In Adis inter Bonifacium & Philippum.

Vide epistolam Illustrissimi Episcopi Mensep. ad Balucinum, editam ante Protegonosa.

P. Putzmann.

pertinere jus statuendi de rebus ecclesiasticis; cum nos id unum asseruerimus, majores nostros Ecclesie Gallicane nomine utramque potestatem complexos fuisse: quoniam (ut docuit Concilium Parisiense laudatum hoc capite §. II.) Ecclesie corpus in duas præcipuas personas, sacerdotalem scilicet, & regiam, divisum est, quod ex fidelium omnium compage constituitur. Atque adeo sicut Christus Ecclesiam tum à peccato, tum à Mosaica Legis onere, sua gratia liberavit; ita si novis Decretorum inutilium sarcinis non solum Clerici, sed etiam laici, onerarentur, aut si jus regie majestatis læderetur, de violata Ecclesie Gallicane Libertate conqueri fas esset. Quare illud tantum adnotari volumus; licet Ecclesie Gallicane Libertas specialiter sumpta ad solos viros ecclesiasticos Ecclesiarumque jura pertineat, de quibus lata sunt pleræque tum canonice tum civiles Constitutiones, Libertatis istius significationem non ita ad Clericos referri, quin etiam ad Regem, & alios, si forte, laicos trahi possit, ex mente Regis Philippi IV. ut uberius explicui lib. III. cap. 1. §. VII. quemadmodum libro secundo integro docui, de rebus ecclesiasticis decernendi potestatem penes solam Ecclesiam esse; jura verò constituta tuendi, penes Principes.

IV. Quibus autem finibus regi debeant supremæ illæ potestates, satis antiqui Patres nobis præverunt; ut difficile non sit tritissimâ viâ eorum vestigia sectari, nisi quis malit consultò & data opera in errores impingere. Regium imperium quietem publicam, Episcoporum sollicitudo felicitatem æternam hominibus procurat, testante Apostolo. Reges secularibus, Pontifices spiritualibus ordinandis se impendunt. Quamdiu neutra potestatum in alienos limites insilier, mutuâ concordia res Christiana amplificabitur. Equidem hodie factis perspecta esse reor isthæc quæ protuli axiomata, non solum juris humani atque divini callentibus, sed etiam cuilibet è trivio. Verùm ne temerè arrepta esse videantur, veterum testimonia advocanda sunt, qui potestatis utriusque ex professò comparisonem instituunt. Constantius Imperator adeo se ecclesiasticis discepcionibus immiscebat, ut Ammiano Marcelino ea de causa vapulet. Sed gravioribus verbis officij sui ab Osiò Cordubensi Episcopo admonetur, quæ relata sunt ab Athanasio: *Tibi Deus, inquit, Imperium commisit; nobis que sunt Ecclesie concedidit. Et quemadmodum qui tuum Imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divine; ita & tu*

carve

1. Tim. 1. P.
quietem & tranquillitatem
regem in omni
pacate & castitate.

Eph. 4. Ad
omnium
sanctorum.

Apud Athan.
ep. ad sol. ubi
agens: Tuus
Imperator
est Deus
qui tibi
Imperium
dedit.

cave ne que sunt Ecclesia ad te trahens, magno crimini obnoxius fias. Date, scriptum est, que sunt Cesaris, Cesaris, & que Dei, Deo. Neque igitur fas est nobis in terris imperium tenere; neque tu thymiamatum & sacrorum potestatem habes, Imperator. His verbis soli Principi potestas in hac terrena & temporalia imperandi asseritur; ut Ecclesie, sacra & spiritualia procurandi.

V. Elegantissime versatur in hoc argumento Gregorius Nazianzenus: cuius oratio, licet sale Christiano condita, venustate dictionum & sententiarum ornatur. Magistrate denuntiat duo velut imperia constituta fuisse a Christo in Ecclesia: unum, quod sublimioribus potestatibus creditum est, quibus ut heriservi, maritis uxores, & Ecclesia Christo, parere debent omnes, & tributa pendere, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam; alterum vero Episcopis commissum, quod priori dignitate prestat, ut anima corpori, & celestia terrenis. Vnde patet parem esse utramque potestatem in imperandi jure, sed impari in mandatorum dignitate; duo esse & distincta imperia, sed nobilitate imparia; quia huic vitæ tranquillitas, illi animarum salus commissa; neutrius vero libertatem ab altera infringendam.

Isidorus Pelusiota ad hunc Nazianzeni locum videtur respexisse, cum sacerdotij & regni discrimen, animæ & corporis differentiam metitur: Ex sacerdotio & regno, inquit, rerum administratio confusa est. Quamvis enim permagna utriusque differentia sit, (illud enim velut anima est, hoc velut corpus) ad unum tamen & eundem finem tendant, hoc est, ad hominum salutem. Olim quidem imperium cum sacrorum administratione apud Hebræos & Egyptios conjunctum fuisse scripsit Synesius; sed deinde a Deo distincta fuisse hæc munera, ita ut rebus sacris unum, alterum imperio tenendo addictum esset. Illi in negotiis, nos in oratione collocati sumus; ut ille loquitur.

Chrysofomus imperia Principum cum administratione rerum sacrarum ita confert, ut duo principatum genera esse decernat: quorum unum commendat Apostolus, cum sublimioribus potestatibus omnes animas subdi præcipit, alterum vero, cum præpositis obediendum esse suadet. Iste autem principatus, inquit ille, civili tanto melior est, quanto terra cælum, imò & multò magis; & non multa illi cura est de seculari vita, omnia autem de celestibus rebus pronuntiat.

VI. Enimvero ne superfluo labore me onerem in citandis ad testimonium auctoribus, consulendus est Gelasius Pontifex, &

ejus Decreto constituendi sunt fines utriusque potestatis. Imperatorem præsidere humano generi dignitate, sed in perceptione sacramentorum Sacerdotibus subdi; legibus Principis, quantum attinet ad ordinem publicæ disciplinæ, parere religionis antistites; sed in erogandis mysteriis, & in celestibus sacramentis, Principem ordine religionis a Sacerdotum judicio pendere, epistola ad Anastasium Imperatorem definiuit Gelasius. Hanc definitionem amplexi sunt Rex, Episcopi, & Proceres Ecclesiæ Gallicanæ in Concilio Parisiensi, & in libris Capitularium, eamque Gratianus in Collectione sua retulit. Duo sunt, inquit, Imperator Auguste; quibus principaliter mundus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto gravius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis Regibus hominum in divino reddituri sunt examinationem. Nosti enim, fili clementissime, quòd licet præsideas humano generi dignitate, rerum tamen præsulibus divinarum devotus colla submittis, atque ab eis causas tue salutis expetis, inque sumendis celestibus sacramentis, eisque, ut competit, disponendis, subdi te debent cognoscis religionis ordine potius quam præesse. Nosti itaque inter hæc (id est, inter hæc sacramentalia & spiritualia. ne quis hoc loco adversus mentem auctoris abutatur) ex illorum te pendere judicio, non illos ad tuam velle redigi voluntatem. Symmacho certandum fuit cum eodem Anastasio Imperatore, quem communione excluderat ob Acacij causam. Videamus quo discrimine potestatem utramque distinguat in Apologetico: Conferamus autem honorem Imperatoris cum honore Pontificis: inter quos tantum distat, quantum ille rerum humanarum curam gerit, iste divinarum. Tu, Imperator, a Pontifice baptismum accipis, sacramenta sumis, orationem poscis, benedictionem speras, pœnitentiam rogas. Postremo tu humana administras; ille tibi divina dispensat. Itaque, ut non dicam superior, cerè æqualis honor est.

VII. Succedat Gelasio & Symmacho Gregorius II. qui ut sedis apostolicæ ita & doctrinæ heres, ecclesiastica & civilis potestatis limites apertissimis verbis defixit in epistola ad Leonem Isaurum Imperatorem. Scis, Imperator, sanctæ Ecclesiæ dogmata non Imperatorum esse, sed Pontificum, que tunc debent predicari. Idcirco Ecclesiis præfecti sunt Pontifices, a Reipublice negotiis abstinentes; ut Imperatores similiter ab ecclesiasticis abstineant, & que sibi commissi sunt, capeant. Hoc uberius exequitur in epistola secunda ad eundem Leonem: ubi profiteretur, se Palatii & Ecclesiæ, Principum & Pontificum discrimen descripturum. Tum Principi ne-

Vide Libellum Marce pro defensione libri de Concordia Sac. & Imp.

Concil. Paris. lib. 1. c. 1. lib. 1. Capitular. c. 167. cap. Duo sunt. dist. 96.

Symmachus in Apolog. adversus Anastas.

Greg. II. ep. ad Leonem, ante septimæ synodi adscriptæ, hæc illud, οτι τα δευματα της θειας εκκλησιας ουκ εστιν αυτων, αλλα των αρχιερατων, & οτι ο βασιλεως ουκ εστιν βασιλεως της εκκλησιας, αλλα της ανθρωπινης πολιτειας, & οτι ο βασιλεως ουκ εστιν βασιλεως της ανθρωπινης πολιτειας, αλλα της ανθρωπινης πολιτειας, & οτι ο βασιλεως ουκ εστιν βασιλεως της ανθρωπινης πολιτειας, αλλα της ανθρωπινης πολιτειας.

In hunc modum, &c.

Gregor. Nazianz. orat. 17.

Isidor. Pelusiota lib. 1. epistola 149.

Synesius ep. 17.

Chrysof. hom. 11. in ep. 1. ad Corinthios.

gotia palatina & ornamenta regia assignat, à quibus temperare debeat Pontifex; ut etiam vice verâ Imperator abstinere à sollicitudine Ecclesiarum; adeo ut neque ordinationibus Clericorum se immisceat, nec sacramenta conficiat, nec Eucharistiam sibi vel aliis ministret. Quod discrimen perseverat in genere poenarum quæ ab utraque potestate infliguntur. Etenim læsa majestatis reus poenas capite luit, vel etiam deportatione, aut relegatione. Divini verò numinis injuriam, abstentione, jejuniis, & precibus Episcopi ulciscuntur; & purgatum poenitentia reum, Deo conciliant. Non potuit liquidius ostendere potestatis utriusque limites. Leo IV. complexus est sententiam illam duobus verbis apud Gratianum: *Sicut Reges præsent in causis seculi, ita Sacerdotes in causis Dei.*

Cap. Nec fin-
competent. 2.
97.

Nicolai I. ep. ad
Michaslem; quæ
referunt apud Gra-
tianum dist. 36.
Cap. Cùm ad ve-
runt.

Ioseph. l. 11.
Item in lib. de
Rationis Imperio
cap. 4.

Iustin. lib. 56.
Diodorus apud
Photian.

Nicolaus I. qui de Romanæ Ecclesiæ privilegio nihil demi passus est, vestigia decessorum premens, olim sacerdotium cum imperio conjunctum fuisse & apud Regem illum Salem Melchisedecum & apud Cæsares docet; sed veri Regis & Pontificis adventu factam fuisse & dignitatum & munerum divisionem, non verò subjectionem, aut subordinationem: *Sed cum ad verum ventum est eundem Regem atque Sacerdotem, ultra sibi nec Imperator jura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen imperatorium usurpavit. Quoniam idem mediator Dei & hominum homo Christus Iesus, sic actibus propriis & dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusque discrevit, ut & Christiani Imperatores pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu temporalium tantummodo rerum imperialibus legibus uterentur; quatenus spiritualis actio carnalibus distaret incurfibus.* Antequam discedam à Nicolao, præmittendum non est in familia Hasamonæorum apud Iudæos, usque ad Herodis Regis tempora, perpetuam regni & pontificatus conjunctionem fuisse. Sed frustra sunt plerique veterum, qui à reditu ex captivitate Babylonica ad seculum quo natus est Christus, toto illo intervallo genti Hebræorum Pontifices præfuisse existimant. Ut enim de Iaddua Summo Pontifice, cum quo Alexander Macedo foedus pepigit apud Iosephum, hoc affirmari possit, & de Iafone, quem Antiochus Epiphanes Rex Syriæ Pontificem atque Ethnarcham Iudæis præfecit, de ceteris Pontificibus in univèrsum hoc dici non potest. Non moror Iustinum, & Diodorum, qui ab ipso Mose hunc morem Iudæis fuisse putant ut eosdem Reges & Sacerdotes haberent, quorum iustitia religione permixta, incredibile quantum coaluere, ut Iustini verbis utar. Quo-

rum error inde excusari potest, quòd ad Hebræorum politiam respicerent, quæ sub Hasamonæis viguit: apud quos *honor sacerdotij firmamentum potentie assumebatur, ut monuit Tacitus lib. v. Historiarum.*

Ioan. Seldenus de
succell. in Pontif.
Ebræ. cap. 17.

Cap. Saluta, de
majoritate & abso-
lutione.

VIII. Non descivit à ceterorum Pontificum doctrina Innocentius III. qui Solis radiis, si liceat cum Tertulliano loqui, veritatem istam descripsit. Etenim comparatione ducta à Solis & Lunæ officiis, quæ duo illa sidera per diem & noctem mortalibus impendunt, ecclesiasticam potestatem Soli, regiam verò Lunæ contulit; ut significaret tanta dignitate res spirituales præstare temporalibus, quæ sed Sol Lunæ, & dies nocti præcellit; imò etiam ad bene beatèque vivendum Reges ab Episcopis, ut Lunam à Sole, velut radiis quibusdam illustrari. Quod tamen sic intelligendum est, ut quemadmodum duo illa sidera invicem non commiscuntur, nec in ipsa corporum substantia, nec in ordine quem sortita sunt ab omnium conditore Deo, sed Sol diei, Luna verò nocti præluceat, sic utriusque potestatis impermixta discretio conservetur. Nec est quòd aliquis ingenio indulgens existimet, eo modo quo Luna alieno lumine, id est, è Sole accepto fulget, regiam potestatem auctoritatis suæ lucem ab ecclesiastica mutuari. Etenim quæ tam seriò probavimus testimoniis veterum adductis, de societate illa & libertate utriusque potestatis, hac una ludificatione subverterentur. Quin etiam si hoc argumentandi genere uti liceret, dissidium Regibus præ concordia esset optatius: quia scilicet Luna in coitu Solis caligat, & in maximo recessu fulget orbe pleno. Hanc comparationem Solis & Lunæ deprompsit Innocentius tertius, ut mihi videtur, è Berengio Abbate; qui sexcentis ab hinc annis prudenter explicuit quo pacto sit instituenda, ne ad perniciem secularis potestatis trahi possit. *Sciendum est, inquit, quòd nec catholica fidei nec Christianæ contrarium est legi, si ad honorem regni & sacerdotij Rex Pontifici & Pontifex obediat Regi. Isti sunt enim qui ex antiquo, divinitatis dispensatione bifaria, in firmamento Ecclesiæ quasi duo magna convenere luminaria; quatenus in his quæ sunt seculi, & in his qui sunt Dei, luminare minus nocti, & luminare majus debeat præesse diei. Et non immeritò duobus illis luminaribus poterunt comparari, quæ ceteris sideribus videntur principari. Quia sicut in firmamento cæli eisdem luminaribus nulla stellarum creatura claritate videtur eximior, sic in firmamento Ecclesiæ duabus his personis ordine & dignitate nulla potest esse sublimior. Eleganter Berengius vim comparationis in eo con-*

Berengius Abbas
sermone de My-
sterio Ligni Dom-
nici, in Bibliotheca
Patrum.

stituit, quòd hæc duo sidera ceteris videantur principari. Hoc est enim quod è placitis veterum Astrologorum docuerunt Ptolemaeus & Sextus Empiricus, Solem & Lunam, ut Principes ceterorum, imperium exercere. Quòd tendit locutio Geneleos, quæ in principatum seu dominium diei & noctis hæc sidera creata ostendit, eis *δεξιάς ἡγεγας & νυκτός.*

ADDITIO

STEPHANI BALUZZII.

ISTE heic paululum, quæso, Lector, interim dum illusterrimum Archiepiscopum vindicare conabor adversus acrem ac vehementem Francisci Pinffonij Advocati Parisiensis criminationem: qui pro sua adversus Marcam velitandi prurigine, ne quid acerbius dicam, virum gravem ac valde prudentem, cuiusmodi fuisse Marcam omnes norunt, imprudentiæ inficetæque scurrilitatis arguendum existimavit, ob eam videlicet causam, quòd post arrestum Parlamenti Parisiensis latum anno MDCXXVI. comparationem adhuc Solis ac Lunæ usurpaverit, addideritque ex hac comparatione colligi non debere sic regiam potestatem auctoritatis suæ lucem ab ecclesiastica mutuari, quemadmodum Luna alieno lumine, id est, è Sole accepto, fulget, quippe si hoc argumentandi genere uti liceret, diffidium Regibus præ concordia fore optatius, quia scilicet Luna in coetu Solis caligat, & in maximo recessu fulget orbe pleno. Insurgit Pinffonius adversus postremum istud membrum orationis illusterrimi Archiepiscopi, censoriæque feveritatis nota inurit; quòd videlicet de re severissima jocosus sit, jocosus etiam, ut ipsa Pinffonij verba ponamus, *quanquam in disputatione seria, interferens, dum diffidium Regibus præ concordia fore dixit optatius, si illo quod proposuimus argumentandi genere uti liceret.* Sed frigida huic valdeque levi criminationi si responderè velim, ve reor ne in me concitem severiora sapientium viro rum judicia. Itaque superfedeo, & ad alterum caput accusationis transeo, ostensurus quam vana ac futi lis sit tota illa Pinffonij argumentatio. Ait ergo, non licuisse, post damnatas ab Augustissimo Senatu ce lebrī decreto odiosas illas comparationes, non li cuisse inquam iisdem uti. Adferam autem ipsa viri verba, quæ adversus illusterrimum Archiepiscopum scripsit. *Verum enim post damnatas ab Augustissimo Senatu celebri decreto odiosas illas comparationes, iisdem uti non licuit, nec etiam qualicunque modifica tione adhibita, vel devia expositione sunctionis se parata & distincta utriusque luminaris. Cum enim al terum, cui regiam potestatem assimilat, nocti prelu cere, alterum, cui spirituales potestatem comparat, diei præfulgere contendat; non potuit ex damnata col latione nisi aliquid infelicium in Regni dedecus infer ri, quod Augustissimi Senatus indicta censura sub jaceret.* Damnata fuerit, elto, comparatio illa Solis & Lunæ, non tamen damnata fuerit ob compara tionem ipsam, sed propter argumenta & consequen tias quæ inde peti ac deduci possunt; imò, si rectè loqui volumus, comparatio illa damnata non fuit, sed Thesis in Aurelianensi Academia publicè pro-

posita à Iohanne Iourdino, qui verbis Innocentij III. perperam detortis abusus erat adversus sacram Re gum ac Principum auctoritatem, reos eximere co natus jurisdictioni magistratus civilis, etiam in casu privilegiato. Si Pinffonius ista diligenter attendisset, eruditamque illusterrimi Archiepiscopi interpreta tionem auctoritati Principum favere intellexisset, abstinuisset, opinor, ab importuna illa criminatione, gratèque pro conviciis egisset. Gregorium Heim burgium Iuriconsultum Germanum nemo dicit iniquum fuisse huic Principum causæ; & puto nec ip sum Pinffonium refragaturum. Et tamen hic Gre gorius, ut auctoritatem Romani Pontificis in rebus temporalibus submoveret à capite Principum, etiam ista comparatione usus est, sed ita modificata ac in flexa, ut planè constet illum favere voluisse causæ Principum. Hæc sunt ejus verba ex Admonitione de usurpationibus Paparum Romanorum pag. cxii. *Ridicula est etiam probatio quam adulatores Paparum ad id consueverunt adducere ex cap. de major. & obed. de Luna & Sole. Nam quamvis Luna reci piat lumen à Sole, non tamen motum & influentiam. Ita quamvis Reges & temporales Domini, per Lu nam designati, recipiant & recipere debeant lumen doctrina à Papa & suo Clero per Solem designatis, non tamen eis ex hoc dominari concessum est. Imò si militudo bene intellecta efficit contrarium. Nam illa duo luminaria, scilicet Sol & Luna, sic creata sunt, ut Sol præsit diei, Luna nocti. Sic Papa & Clerus præsumt diei; id est, doctrina spiritali & orationi ad imperrandum divinam misericordiam; ut notatur ad Hebr. 11. Illa autem qua Dei sunt, lux & dies sunt, quibus præesse debet Papa sub metaphora So lis. Quæ autem mundi, tenebra & nox sunt, quibus præesse debet Imperator sub metaphora Luna. Sicut igitur Sol, quanquam illuminat, nullum tamen do minium habet in eam; sic Papa & Clerus, etsi luce doctrine debeant Imperatorem & seculares illumina re, nullum tamen datum est eis dominium à Christi institutione in eos, sicut nec magistro in discipulos. Hactenus Gregorius. Sed ne quis heic sit calum niandi ac cavillandi locus, admonendus est lector ea quæ Gregorius scribit in gratiam Imperatoris, in telligi debere de quovis Principe seculari, præfer tim verò de Rege Francorum, qui non recognoscit superiorem in temporalibus, èstque Imperator in regno. Longè enim absumus à sententia Bonifacij VII. qui ira inflammatus adversus Philippum IV. Francorum Regem, comparationem istam Solis ac Lunæ usurpans in oratione quam habuit anno MCCCIII. pro confirmando Rege Romanorum Alberto, primùm contendit terrenam potestatem accipere omnem suam auctoritatem ab ecclesiastica potestate, sicut Luna lumen suum accipit à Sole, deinde universos orbis Principes debere esse subje ctos Imperatori Romanorum, qui est Imperator & Monarcha, ut ait Bonifacius, omnium Regum & Principum terrenorum; nominatim verò, ut publi cè iram ac indignationem suam testaretur, contendi Gallos, dum aiunt se non recognoscere superio rem, mentiri, quia de jure sunt, inquit, & esse de bent sub Rege Romano & Imperatore. Longè, in quam, absumus à sententia Bonifacij, hostis tum Gallici nominis, & qui ruinam Regis & regni me ditabatur. Docuit enim nos illusterrimus Archiepi scopus in libro secundo capite secundo istius operis, Reges nostros esse Imperatores in regno, eisque competere imperialem potestatem; adeo ut nemini*

G ij

Prolem, Terrab. l. 2. d. 1. ubi dicitur de...
Cap. 1. d. 1. ubi dicitur de...
M. d. 1. ubi dicitur de...

Vide Jov. l. 11. ubi. 1. epist. 4. 01.

Pinffonius in Prae. ad Pragm. 3. d. 1. Ludovi. 6. pag. 17.

enopha. Alii...
noce de...
L. 1. d. 1. ubi dicitur de...
Parano.

dubium esse possit quin sicut Imperator jure supremo utatur in Germania & ceteris imperij ditionibus, sic Rex Francorum jure supremo ac potiori auctoritate regat Galliam absque ulla prorsus interventione alterius cujuscumque auctoritatis. Orationem porro illam Bonifacij, de qua mox dicebamus, edemus in Additione ad caput tertium hujus libri.

IX. Aliam viam instituit Metrophanes Smyrnæ Metropolita in Octava Synodo; cum Basilium Imperatorem coram Concilio alloquens, Patriarcharum auctoritatem commendavit, ex duobus illis fideribus comparatione ducta, absque injuria Imperatoris potestatis, quæ etsi nullum in ea similitudine locum obtineat, ipso etiam Lunæ fulgore Patriarchis tributo; tamen aliunde detrimentum illud cumulatissimè compensatur, cum novum jubar Princeps esse dicitur, cujus splendore cetera Patriarcharum sidera illustrentur. Hæc sunt verba

Concil. VIII. Ad. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44.

Metrophanis: sol justitie, & immensa solus potentie & dominus noster, qui fecit duo luminaria magna; majus, ut præflet dici; minus, ut præflet nocti; iisque in firmamento collocatis, posuit & alia quadam luminaria magna in firmamento Ecclesie; rectos nempe vertices Patriarcharum ad universum terrarum orbem illustrandum, ut præfint diei & nocti, & lucem dividant à tenebris; hoc est, dividant ac separent facientes opera lucis & tenebrarum. Hæc igitur magna luminaria, religiosissime Princeps, perinde ac in magna domo multas faces, ita in tua urbe congregasti, teque ipsam clarius jubar, ac tuum Imperium illustrius, & Christi Ecclesiam splendidiorum reddidisti. Quinimmo tua presentia veluti luminare aliquod ingens sanctæ huic & Oecumenicæ Synodo exortum, dicta hæc visaque lumina multo fulgentiora effecisti. Quare non est quod hæc comparatio à Luna & Sole ducta, incautis lectoribus obtundatur, quasi mutuaritia vel saltem obnoxia luce Principum potestas fulgeret. Societate & mutuo obsequio, ut dixi, invicem connectuntur duæ potestates, non exerto alterius in alteram imperio; & ad subsidium Ecclesie præstandum æquali fœdere obstringuntur.

X. Sed ne videamur in re, quæ Principibus communis est cum Episcopis, Ecclesiasticorum scriptorum testimoniis tantum inniti, necesse est ut doceamus etiam ipsos Principes pro hac sententia stare. Valentinianus senior, cum Ambrosium, quem Liguria præfecerat, suffragiis Cleri & populi Ecclesie Mediolanensis Episcopum delectum fuisse intellexisset, *Gratia sit tibi, Domine omnipotens & servator noster*, inquit ille apud Theodoretum, quod cum ipse corpora huic viro commississet, tu etiam animas eidem commendasti. Sed liquidius mentem omnium

Theod. l. 4. c. 6. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44.

Principum expressit Iustinianus, cujus hæc sunt verba initio Novellæ vi. *Maxima quidem in hominibus sunt dona Dei à superna collata clementia, Sacerdotium, & Imperium; & illud quidem divinis ministrans; hoc autem humanis præfens, ac diligentiam exhibens. Ex uno eodemque principio utraque procedentia, humanam exornant vitam. Cui succedet Ludovicus Pius Imperator & Rex Francorum: qui Gelasij locum, quem superius protuli, in Capitularia transcripsit. adeo ut in Gallia hæc distinctio duarum potestatum, actibus & officiis impermixtis, constantissimè vigerit. Possent in hanc sententiam plurimos Ecclesie Gallicanæ auctores laudare, Hincmarum, Ivonem, Bernardum, Petrum Blesensem. Sed satius esse duxi in re nota parcere diligentie, quam nimia sedulitate fastidium movere lectori. Attamen à testimonio Lupi Abbatis Ferrariensis temperare non possum, cujus hæc sunt verba: Rex Regum, idemque Sacerdos Sacerdotum, qui solus potuit Ecclesiam regere quam redemit, postquam humanitatem suam in calum evexit, semper cum suis futurus divinitate, potestatem suam ad eandem gubernandam Ecclesiam in Sacerdotes divisi & Reges; ut quod sancti docerent Pontifices, & ipsi implerent & impleri facerent devotissimi Reges.*

Iustin. Nov. vi. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44.

Capitul. l. 4. c. 10.

Lupi Ferrar. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44.

CAPUT II.

Synopsis.

- I. Non solum auctoritas regia manat à Deo, sed etiam specialiter singulis Regibus à Deo confertur immediate.
- II. Populus Augusto jus suum contulit; sed Deus imperium Augusto dedit; ex Augustino & Tertuliano. In eoque Reges & Episcopi conveniunt.
- III. Singuli Gallia Reges non à parentibus, sed à Deo, regnum obtinent. ex Concilio Parisiensi.
- IV. Regnum Francorum semper fuit liberum ab alieno imperio. Clodovei dignitas & potestas æqualis Imperatorie, ex Avito. Clodoveus Augusti nomen assumpsit.
- V. Lus eudenda aurea moneta Regibus Francorum, æquè ac Imperatoribus Romanis, competebat. Verita conjugia Principum CP. cum peregrinis, præter Franco. Regnum Francorum ceteris regnis illustrius, ex Gregorio Magno, Gallia Reges solius Dei arbitrio obnoxij, ex Gregorio Turon. & Remigio.
- VI. In regni administratione ab ecclesiastica potestate non pendem. Qua temporalia non attingit. Hoc jure utebantur Carolus Calvus & Proceres regni adversus Hadrianum II.
- VII. Rex Francorum, Imperator in regno vulgò dicitur. Unde manaverit hoc loquendi genus, inquiritur. Quidam hoc tribuunt divisioni regni à filiis Ludovici Pij instituta.
- VIII. Hæc opinio expenditur. Quas provincias complecteretur regnum Francorum ante delatum.

L. 1. c. 1. n. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44.